

**ПРОДУКЦИЯ И ПЕРЦЕПЦИЯ НА УДАРЕНИЕТО
В СЛОЖНИ СЪЩЕСТВИТЕЛНИ И ВЪВ ФРАЗИ
В АНГЛИЙСКИЯ ЕЗИК ОТ БЪЛГАРИ**

Бистра Поповска
Пловдивски университет „Паусий Хилендарски“

**PRODUCTION AND PERCEPTION OF ENGLISH COMPOUND
AND PHRASAL STRESS BY BULGARIANS**

Bistra Popovska
Paisii Hilendarski University of Plovdiv

This paper reports an experiment that examines the production and perception of English compound and phrasal stress. The stimuli for this experiment comprise a list of 18 minimal sets of the pattern classified into 2 types – compound nouns and phrases consisting of an adjective and a noun, such as *greenhouse* (for plants) and *green house* (residence). In the production task these minimal sets were recorded in experimental conditions with a minimal pair sentence task by 16 Bulgarian native speakers. In the perception task, the stress in the compounds and phrases was identified and marked by 5 Bulgarian listeners, teachers of English recruited from the university community. The aim of this experiment is to establish whether (and to what degree) Bulgarians have learnt the contrast between English compound and phrasal stress. After processing the results, they showed that the English compounds in the majority of the cases, were stressed according to the English pattern of compound stress. In the case of phrases, however, there was no empirical evidence that the English stress pattern is indeed the way they are pronounced and perceived by listeners.

Key words: compound, phrase, production, perception, English stress pattern, Bulgarian learners of English

1. Увод

Ударението е лингвистичен феномен, чийто анализ, свързан със звуковия модел на английския език, не може да е чисто фонетично базиран. Ударението е фонологично, а не само фонетично явление.

Има двойки думи, които са сегментно идентични и се отличават само по мястото на ударението, например: *ˈimport vs imˈport* – двойки по модела съществително – глагол. При такива двойки мястото на ударението показва към коя категория принадлежи думата. Тези двойки принадлежат към романската (френско-латинска) по етимология лексика в английския и са многочислени. Например: думата *ˈimport* е съществително, докато думата *imˈport* е глагол. Главната роля на ударението в английския език обаче не е словоразличителна, което в голяма степен се дължи и на ограничения брой такива минимални двойки. По-скоро неговата функция е да поддържа ритъма в свързаната реч.

Английският се определя като език с *акцентен ритъм* (*stress-timed*). При него ударението се появява на времеви интервали с почти равна дължина. Ако го сравним с френски език, който е със *сричков ритъм* (*syllable-timed*), разликата е, че при френския това, което се явява на равни интервали, е всяка сричка, а не ударената сричка.

Липсата на обширни прозодични изследвания на ударението при категорията *сложно съществително от типа прилагателно + съществително = сложно съществително*, съпоставено с ударението при съответната фраза, е допринасящ фактор за избора на точно тези конструкции за целта на настоящото изследване.

Пример за английски език е:

прилагателно + съществително = сложно съществително

<i>light</i>	<i>house</i>	<i>lighthouse</i>
--------------	--------------	-------------------

Редица чужди автори са разработили темата за ударението в сложни съществителни и фрази в английския език, като например Хайнц Гигрих (Giegerich 1992, 2004, 2006, 2009, 2011), Хана Шилинг (Shilling 2010), Джон Инграм, Тху Нгуен (Ingram, Nguen 2003), Миксдорф, Инграм (Mixdorff, Ingram 2009), Питам, Инграм (Pittam, Ingram 1992), Геро Кунтер, Инго Плаг (Kunter, Plag 2007), Гуиелмо Чинкуе (Cinque 1993), Хубърт Трукънброт (Truckenbrodt 2007), Ръсъл Шу (Schuh 2015) и др. Съществен принос към темата има и българската авторка Мирена Пацева (2010, 2011) а в голяма степен и Снежина Димитрова (Димитрова 1998, 2003), Бистра Андреева, Снежина Димитрова, Уилям Бари (Андреева, Димитрова, Бари 2010).

Настоящото проучване е част от по-обширно изследване на ударението в сложни съществителни от горния тип и в сегментно аналогични фрази в английския и българския език. В частност в настоящия труд целим да установим дали (и в каква степен) българите са усвоили контраста между ударение в сложни съществителни и фрази в английски.

Някои наши емпирични предишни доказателства, както и становищата на авторите, които са изследвали темата в подобни аспекти, ни помагат да формулираме *предварителната хипотеза*, че ударението в сложни съществителни се поставя сравнително правилно за разлика от фразовото ударение, употребата на което не следва винаги системния модел.

2. Метод

2.1. Материали

Що се отнася до лингвистичните *материали*, компилиран е списък от 18 минимални двойки съпоставими сегментно идентични английски сложни съществителни и фрази от типа прилагателно + съществително = сложно съществително (първи тип).

После е представена поредица от 9 „подвеждащи“ отделни английски сложни съществителни и фрази от подобен тип, които обаче не са сегментно идентични. Този тип конструкции не могат да се търсят в съпоставими минимални двойки и се представят индивидуално (втори тип).

Конструкцията от първия и от втория тип се смесват разбъркани в произволен ред (като се спазва изискването при конструкцията от първи тип сложните съществителни да не са последвани непосредствено от фразите от съответните минимални двойки). Примерните сложни съществителни и фрази, на които се поставят ударенията, винаги са във финална позиция в изреченията. Те са подчертани в получер, за да се фокусира вниманието на участниците в експеримента специално върху тях.

Ето примерни конструкции от първия тип:

1) *blackbird* – *коч*

2) *black bird* – *черна птица*

1) The studies of the ornithologist are focused on the ***blackbird***.

2) The feathers of the bird were so dark that we thought it was a ***black bird***.

А ето и примерни конструкции от втория тип:

1) *quicksilver* – *живак*

2) In Bulgaria there are small quantities of tin and ***quicksilver***.

1) *deadlock* – *задънена улица, застои*

2) The Chief Executive Officer intervened in the negotiations when things came to a ***deadlock***.

В примерните материали, използвани в експеримента, тези изречения се подреждат така:

1. The studies of the ornithologist are focused on the *blackbird*.
2. In Bulgaria there are small quantities of tin and *quicksilver*.
3. The feathers of the bird were so dark that we thought it was a *black bird*.
4. The Chief Executive Officer intervened in the negotiations when things came to a *deadlock*.

За целите на експеримента (да се изследва продукцията и перцепция) се оформят съответно *два комплекта от материали*:

А) За целта на *продуктивната* задача се подготвят следните *материали* – 16 броя комплекти, всеки от които съдържа: на хартиен носител – 16 бр. инструкции, които обясняват какви са експерименталните задачи на говорителите, 16 бр. копия от списъците с английските изречения. На всеки от говорителите се дава по един комплект.

Б) За целта на *перцептивната* задача се подготвят следните *материали* – 5 броя комплекти, като всеки от тях се състои от: на хартиен носител – 5 броя инструкции за това какви са задачите на слушателите, 5 броя копия от списъците с английските изречения заедно с 5 броя от аудиофайловете на английските изречения на всичките 16 говорители. По 1 бр. комплект се предава на всеки от екипа петима слушатели.

2.2. Участници

Участниците в експеримента са *говорители* и *слушатели*.

1. *Говорители*, които участват в продукцията.

В *продуктивната* задача участват 16 *говорители* – студенти първа и втора година от специалностите „Английска филология“, „Български език и английски език“ и „Лингвистика с маркетинг“ в ПУ „Паисий Хилендарски“. Тези студенти са хомогенна група като носители на българския език и изучаващи английския език. Групата се състои от 12 жени и 4 мъже. Средната възраст на жените е 19,9 г., а на мъжете е 20,5 г. Средната продължителност на изучаване на английски е 11,7 г. за жените и 14 г. за мъжете. Няма съществени разлики в нивото на владеене на английския – за повечето от жените и мъжете то е Advanced (само за двама от тях е Upper Intermediate). Повечето от тях са родени в Южна България, и по-точно в района на гр. Пловдив, Пазарджик и Хасково. Те са живели в този район през последните 10 години (с 2 изключения), затова не очакваме съществени диалектни различия между тях (тази информация е взета от бланките на въпросниците, попълнени от говорителите, преди да започне експеримен-

тът). Те нямат говорни дефекти. Индивидуалната продукция и записите са ограничени в рамките на 25 – 30 минути.

2. *Слушатели*, които участват в перцепцията.

В *перцептивната* задача участват 5 слушатели – 5 специалисти по лингвистика от катедра „Английска филология“ при ПУ „Паисий Хилендарски“ на средна възраст 38,4 години. Те са 4 жени и 1 мъж, нямат слухови дефекти.

2.3. Процедура

2.3.1. Процедурата се отнася първоначално до участниците в продукцията: на говорителите не се обяснява целта на експеримента. Говорителите прочитат примерните изречения спонтанно и естествено, но все пак внимателно, като в стила на новинарска емисия. Те се записват със съответната аудиотехника в тиха, пригодена за целта стая (фонетичен кабинет). Аудиофайловете на записаните говорители се преформатират за повишаване на качеството на звука и после се кодират с инициалите на участниците и се номерират.

2.3.2. Отнася се и до участниците в перцепцията: слушателите внимателно слушат аудиофайловете със записите на говорителите индивидуално и отбелязват в примерните изречения (които са на хартиен носител) произнесените на записа главни ударения в съответните ударени срички така, както ги чуват. Ако не са сигурни, връщат и слушат аудиозаписите по няколко пъти. После данните от петимата слушатели се обработват по следния начин:

1. Разпределят се и се комплектуват наново по говорители (или по номера на аудиофайлове) – т.е. нови 16 комплекта по номера на съответния файл от списъка (те включват по 5 списъка на английските изречения с отбелязани от петимата слушатели ударения);
2. После тези 16 комплекта се подразделят на още 2 комплекта по пол: 4 бр. комплекта мъже и 12 бр. комплекта жени;
3. От списъците с изречения на английски и български се изваждат „подвеждащите изречения“ (т.е. остават само изреченията на английски със сложни съществителни и фрази, които образуват сегментно идентични минимални двойки);
4. В така редуцираните списъци се преброяват и се сумират ударенията и се изнасят като данни за всяко изречение поотделно (сумарно от всички слушатели, но отделно за мъжете и отделно за жените).

2.4 .Резултати и обсъждане

Сумираните общи резултати се обработват по следния начин:

Първоначално се определя т.н. *относителна степен на удареност* (ОСУ) на сложните съществителни и фразите. Тя се измерва, като се съпостави степента са удареност на първия и съответно втория елемент на сложните съществителни и фразите към общия възможен брой ударения. За тази цел се използват следните величини:

- реален брой (отбелязани) ударения (РБУ);
- максимален брой ударения (МБУ).

Относителната степен на удареност (ОСУ) се определя в проценти, като се използват тези величини по следната формула:

$$\text{ОСУ} = (\text{РБУ} : \text{МБУ}) \times 100\%.$$

Степента на удареност се изчислява отделно за жените и отделно за мъжете, като се използва горната формула. Ето примери за калкулиране на ОСУ при жените и мъжете в сложни думи в английски примерни изречения. Следва примерно изречение на английски:

1. The student is writing on the *blackboard*.

$$F - 46:60 \times 100 = 77\%$$

$$14:60 \times 100 = 23\%$$

$$M - 17:20 \times 100 = 85\%$$

$$2:20 \times 100 = 10\%$$

В горния пример при *жените* общият брой реално отбелязани ударения на *първия елемент black* е 46 в английските изречения (сумарно от всички слушатели). Максималният брой възможни ударения е 60 (12 бр. говорители жени x 5 бр. слушатели = 60). По горната формула получаваме 77%, процентно броят на случаите, в които първият елемент *black* е чуто като ударен. Получаваме резултат 23%, при такъв процент от случаите ударението е чуто да пада на втория елемент *board*.

В същия пример при *мъжете* получаваме 85%, процентно броя на случаите, в които *първият елемент black* е чуто като ударен. Получаваме резултат 10%, в такъв процент от случаите ударението е чуто да пада на *втория елемент board*.

На следващия етап от експеримента резултатите се сортират по двойки според сегментно идентичните сложни съществителни и фрази в Таблица 1:

Таблица 1

Сложни съществителни	Фрази	Първи елемент		Втори елемент	
		Жени	Мъже	Жени	Мъже
blackboard		77%	85%	23%	10%
	black board	53%	40%	40%	45%
hotplate		90%	90%	8%	10%
	hot plate	38%	60%	62%	40%
bluebottles		43%	70%	57%	30%
	blue bottles	37%	40%	63%	60%
sweetheart		62%	65%	37%	35%
	sweet heart	43%	45%	57%	55%
redhead		87%	95%	12%	5%
	red head	68%	80%	30%	20%
lighthouse		82%	90%	17%	10%
	light house	72%	95%	28%	5%
greenflies		68%	80%	30%	20%
	green flies	10%	30%	88%	70%
smallclothes		85%	95%	12%	0%
	smallclothes	23%	75%	75%	25%
darkroom		80%	90%	13%	10%
	dark room	55%	20%	45%	80%
blackjack		95%	95%	5%	5%
	Black Jack	77%	100%	23%	0%
greenhouse		63%	85%	35%	10%
	green house	72%	75%	28%	25%
bluebell		80%	95%	20%	0%
	blue bell	83%	80%	15%	15%
blackbird		83%	85%	15%	10%
	black bird	88%	90%	12%	10%
bigmouth		53%	65%	45%	35%
	big mouth	22%	20%	77%	5%
crossword		88%	95%	10%	5%
	cross word	67%	75%	33%	25%
White House		82%	75%	17%	25%
	white house	57%	80%	45%	20%
freemason		63%	60%	35%	40%
	free mason	55%	65%	43%	35%
whitecaps		90%	80%	10%	20%
	white caps	68%	25%	32%	75%

Таблица 1. Процентните съотношения при съпоставимите минимални двойки сегментно идентични английски сложни съществителни и съответни фрази. При тях в незначително повече случаи сборът от процентите на първия елемент и процентите на втория елемент е 100%. В някои случаи обаче този сбор е < 100% поради факта, че някъде липсват маркировки от страна на слушателите (т.е. те не са поставили ударение на някои елементи). В един случай този сбор дори надхвърля 100%, защото на някои елементи са отбелязани по две ударения.

В Таблица 1 са дадени в полученен шрифт резултатите със съществени разлики (>10%) за първи и втори елемент между жените и мъжете като процентни съотношения.

2.5. Анализ на резултатите

Ще анализираме резултатите за мястото на ударението върху английските сложни думи и именни фрази. Във връзка с това първо ще припомним най-влиятелните формулировки на Н. Чомски и М. Хале на т.нар. *Правило на сложната дума* и *Правило на ядреното ударение* (Чомски, Хале 1968: 15 – 18):

1. *Правило на сложната дума (Compound Stress Rule): “Assign primary stress to a primary-stressed vowel in the context”*

$$- \dots \overset{1}{V} \dots]_N$$

2. *Правило на ядреното ударение (Nuclear Stress Rule): “Assign primary stress to a primary-stressed vowel in the context”*

$$\overset{1}{V} \dots - \dots]_{NP}$$

В Правило 1 и Правило 2 V е символ за гласна, а $\overset{1}{V}$ е символ за гласна с главно ударение. Тирето показва позицията на сегмента, върху който се прилагат правилата. И така, Правило 1 поставя главното ударение върху гласната с главно ударение, последвана от друга гласна с главно ударение в сложното съществително. А Правило 2 поставя главното ударение върху гласната с главно ударение, която е предложена от друга гласна с главно ударение в именна фраза. Например:

$$\overset{1}{black} \quad \overset{2}{board} \quad \overset{2}{black} \quad \overset{1}{board}$$

Това означава, че в нашия случай сложните съществителни като комбинации от два елемента (прилагателно + съществително) трябва да носят ударение върху първия елемент, т.е. върху прилагателното

(ляво ударение), например *blueberry*. А що се отнася до аналогичните фрази, ударението пада върху втория елемент, т.е. съществителното (дясно ударение), например *blue berry*. Тези правила невинаги са работещи и някои автори не ги приемат буквално, като например Х. Гигрих (Гигрих 2004, 2006, 2009). Самите Чомски и Хале посочват, че има няколко вида изключения от Правилото на сложната дума. Те твърдят, че трябва да се проучат условията, синтактични и други, при които е приложимо това правило (Чомски, Хале 1968: 156). Остава спорен въпросът защо някои от гореспоменатите примерни конструкции, които се приемат за сложни съществителни, носят ударение върху десния елемент?

Нека първо анализираме резултатите за английските *сложни съществителни*. Като начало ще разгледаме резултатите при *жените*. В 12 от 18-те примерни английски сложни съществителни (*'blackboard, 'hotplate, 'lighthouse, 'darkroom, 'redhead, 'bluebell, 'blackbird, 'crossword, 'White House, 'smallclothes, 'blackjack, 'whitecaps*), т.е. при 67% от сложните съществителни при жените, като се вземат предвид случаите с процентно съотношение над 70%, ударението пада на първия елемент. Общият модел е, че първият елемент е чул като ударен в повече от две трети от случаите. При четири от сложните съществителни (*'sweetheart, 'greenhouse, 'freemason, 'greenflies*) процентът на първия елемент е малко по-нисък (над 60%) в сравнение с предходните примери. Докато вторият елемент е бил чул като ударен само в два от случаите (*blue 'bottles* и условно *big 'mouth*). Едно възможно обяснение за това, че ударението пада на втория елемент, е, че тези сложни съществителни не са толкова честотни (употребяват се по-рядко и вероятно не се знае и тяхното значение) и това води до колебания при произнасяне на ударението. При някои от случаите с процентно съотношение < 65% на първия елемент, които са честотни и за чийто по-нисък процент на първи елемент няма явно обяснение, може впоследствие да се направи по-детайлен акустичен анализ на тези стимули. Такъв анализ би могъл да подскаже възможни интерпретации на резултатите.

Впоследствие разглеждаме и резултатите за ударението в *сложните съществителни* и при *мъжете*. В 15 от 18-те примерни английски сложни съществителни (*'blackboard, 'hotplate, 'bluebottles, 'lighthouse, 'greenhouse, 'darkroom, 'redhead, 'bluebell, 'blackbird, 'crossword, 'White House, 'smallclothes, 'blackjack, 'greenflies, 'whitecaps*), т.е. при 83% от сложните съществителни при мъжете, като се вземат предвид случаите с процентно съотношение над 70%, ударението пада на първия елемент. Общият модел е, че първият елемент е чул като ударен в повече от три

четвърти от случаите. При три от сложните съществителни (*'sweetheart, 'bigmouth, 'freemason*) процентът на първия елемент е малко по-нисък (60% и малко над тази стойност) в сравнение с предходните примери. Малко по-висок (все пак под 50%) е процентът на втория елемент само при два от примерите при мъжете (*sweet 'heart, free 'mason*). На тези стимули може също впоследствие да се направи по-подробен акустичен анализ, който да подскаже как да се обяснят резултатите.

След подробен анализ на ударението при английските *сложни съществителни* разглеждаме и анализираме резултатите за мястото му и при английските *фрази*.

Първо ще разгледаме мястото на фразовото ударение на *първия и втория елемент* при жените и при мъжете. И при двете категории участници на гореспоменатото правило категорично се подчиняват следните фрази: *green 'flies, small 'clothes, blue 'bottles, big 'mouth* и в по-малка степен *sweet 'heart*. При жените това е валидно и за *hot 'plate*, а при мъжете – за *dark 'room, white 'caps*. Те следват английския модел за фразово ударение върху *втория елемент* на фразата. Има доближаване в процентните съотношения (приблизително 50%/50%) при *'free mason* (с ударение на първия елемент, което е в разрез с правилото за ударение при фрази, според което то трябва да е на втория), *sweet 'heart* (с ударение на втория елемент, което е в съответствие с правилото за ударение във фрази), както при жените, така и при мъжете.

Други примери са създадени така, че да носят контрастивно ударение (56% от общия брой). Ето такъв пример: *The feathers of the bird were so dark that we thought it was a 'black bird*. От контекста се предполага, че съществителното вече е дадено, а носител на новата информация е прилагателното. Затова първият елемент (прилагателното) е по-силно ударен от втория при жените и при мъжете. Тези фрази са следните: *'red head, 'light house, 'Black Jack, 'green house, 'free mason, 'cross word, 'white house, 'blue bell, 'black bird*. Всички тези фрази са дадени в примерни изречения като горното, които като приложение са част от нашата дисертация по тази тема (Поповска 2016).

При *dark room, white caps* жените са поставили ударение на първия елемент, а мъжете – правилно на втория.

Съществуват фрази, при които предполагаме, че говорителите следват акцентния модел на съответните сложни съществителни, като например *'cross word*. Такова сложно съществително е високочестотното и популярно *'crossword*. То е ударено на първия елемент, затова и говорителите автоматично копират ударението също на първия елемент и във фразата.

Обобщените резултати от нашето проучване показват, че в *сложните думи* 76,2% от жените поставят ударението на 1-вия елемент (правилно поставено според английското правило за ударение в сложна дума), а 22,3% – на втория. При мъжете резултатите още по-категорично се подчиняват на това правило – 83,1% от тях поставят ударението на първия елемент, а 15,6% – на втория. Тези високи проценти на първия елемент доказват верността на нашата хипотеза, която гласи, че българите сравнително вярно усвояват мястото на ударението в сложни думи. Въпреки експерименталните доказателства за това твърдение съществуват и някои изключения. Например в *blackboard* (честотно сложно съществително) 23% (почти една четвърт) от жените произнасят ударението на втория елемент. При *greenhouse* (също честотно сложно съществително) 35% от тях го произнасят аналогично, т.е. в една трета от случаите го поставят погрешно на втория елемент. Такъв е случаят и при *bluebottles* при жените, които в 57% (повече от една втора) от случаите поставят ударението на втория елемент (това все пак отдаваме на ниската честотност на сложното съществително и вероятно на факта, че не се знае значението му). Аналогичен на този е и примерът *bigmouth*, при който по същите причини 45% (почти една втора) от жените поставят ударението на втория елемент.

При *фразовото* ударение обобщените резултати от нашето проучване показват, че във фразите 54,9% от жените поставят ударението на първия елемент (не е поставено според правилото за ударение във фраза), а 43,8% – на втория 58% от мъжете неправилно поставят ударението на първия елемент не според горепосоченото правило, а 40,8% – на втория, в съгласие с него. При фразите се наблюдава приблизително равенство на процентите при жените и при мъжете и на първи, (54,95% и 58%, т.е. < 60%), и на втория елемент (43,8% и 40,8%, т.е. < 50%). По-малко от една втора от английските фрази са произнесени по английския модел.

3. Изводи и заключения

Анализът на резултатите показва, че в повечето случаи английските сложните съществителни, произнесени от българи, следват общоприетия акцентен модел за английския, а именно ударението да пада на първия им елемент. Тази тенденция е по-силно изразена при мъжете, отколкото при жените. Логичният извод, който се налага от това, е, че българите на ниво *Advanced* на владеене на английски добре се справят с поставяне на ударението върху сложните съществителни.

телни според правилото. Но все пак, доколкото има и някакъв процент на неуспех, когато те се преподават, може да се обърне повече внимание и на мястото на ударението.

Резултатите от изследването на фразовото ударение показват доста пъстра картина, от която бихме могли да стигнем до заключението, че фразовото ударение не се преподава адекватно. Малко по-високи са процентите на поставянето му според правилото за английското фразово ударение, а именно то да пада на втория елемент, отколкото процентите то да пада на първия. Тази тенденция отново е по-силно изразена при мъжете, но тук стойностите на жените не са много по-ниски от тези на мъжете. От това можем да направим заключението, че мъжете като цяло поставят ударението по-правилно както върху сложните съществителни, така и върху фразите. Все пак това заключение за по-доброто представяне на мъжете е само предварително и то следва да се провери и изследва допълнително.

Защо в много от случаите е приемливо фразовото ударение да пада на първия елемент? Защото някъде контекстът подсказва как новата информация или контрастът определят поставянето на ударението при фразите на първия конституент. Другаде като единствено разумно обяснение можем да посочим разликата в навиците за изучаване на английския език. Когато българите, изучаващи английски, усвояват нова лексика, те като цяло не обръщат внимание на мястото на ударението. От произволни и често некоректни източници (например масмедията, интернет и др.) те чуват грешно ударението и го поставят на грешно място. Оттук запомнят погрешно мястото му и това определя бъдещата му постоянна некоректна употреба. На ниво *Advanced*, което имат повечето от говорителите, е редно да се обръща повече внимание на разликата в мястото на ударението в двата типа конструкции.

ЛИТЕРАТУРА

- Андреева, Димитрова, Бари 2010:** Andreeva, B., Dimitrova, S., Barry, W. J. Phrasal Prominence in English and Bulgarian. // *In: Discourses of Globalization, Selected papers of the 13th International Conference of the BSBS*. Eds. L. Grozdanova, M. Pipeva, St. Kliment Ohridski University Press, Sofia: 2010, 9 – 19.
- Гигрих 1992:** Giegerich, H. J. *English Phonology. An introduction*, Cambridge: Cambridge University Press, 1992.

- Гигрих 2004:** Giegerich, H. J. Compound or Phrase? English Noun-plus-noun Constructions and the Stress Criterion. // *English Language and Linguistics*. No 8, 1 – 24, 2004.
- Гигрих 2006:** Giegerich, H. J. Attribution in English and the Distinction between Phrases and Compounds. *Englisch in Zeit und Raum – English in Time and Space: Forschungsbericht für Klaus Faiss*. Ed. Petr Rosel. Trier: Wissenschaftlicher Verlag Trier, 2006, 1 – 12.
- Гигрих 2009:** Giegerich, H. J. English Compound Stress Myth 1. // *Word Structure*. 2009, No 1, 1 – 17.
- Гигрих 2011:** Giegerich, H. J. Compounding and Lexicalism. *Handbook of Compounding*. Eds. Rochelle Lieber, Pavol Štekauer. Oxford: Oxford University Press, 2011, 1 – 21.
- Димитрова 1998:** Dimitrova, S. Perception and Acoustic Correlates of Stress in English and in Bulgarian. // *Съпоставително езиковедие / Contrastive Linguistics*, XXII, 1998, N ½.
- Димитрова, 2003:** Dimitrova, S. *English Pronunciation for Bulgarians*, Sofia: Vezni – 4, 2003.
- Инграм, Нгуен 2003:** Ingram, J., Nguyen, T. Prosodic Typology and Compound-phrasal Contrasts. *Proceedings of the 15th International Congress of Phonetic Sciences*. 15th International Congress of Phonetic Sciences. Eds. MJ Sole, D Recasens and J. Romero. Barcelona: 2003, 479 – 482.
- Кунтер, Плаг 2007:** Kunter, G., Plag, I. *What is Compound Stress?* Siegen: Universität Siegen, 2007.
- Миксдорф, Инграм 2009:** Mixdorff, H., Ingram, J. Prosodic Analysis of Foreign-accented English. *INTERSPEECH*, 10th Annual Conference of the International Speech Communication Association. Brighton: 2009, 2527 – 2530.
- Питам, Инграм 1992:** Pittam, J., Ingram, J. Accuracy of Perception and Production of Compound and Phrasal Stress by Vietnamese – Austrialians. // *Applied Psycholinguistics*, 1992, No 1, 1 – 12.
- Поповска 2016:** Поповска, Б. *Ударението в сложни съществителни и фразовото ударение в английски и български език*. [Udarenieto v slozhni sashtestvitelni i frazovoto udarenie v angliyski i balgarski.] Дисертация. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“, 2016.
- Трукенброт 2007:** Truckenbrodt, H. The Syntax – Phonology Interface. *The Cambridge Handbook of Phonology*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, 435 – 456.
- Чинкуе 1993:** Cinque, G. A Null Theory of Phrase and Compound Stress. // *Linguistic Inquiry*, 1993, No2, 239 – 297.

Чомски, Хале 1968: Chomsky, N., Halle, M. *The Sound Pattern of English*, NY: Harper & Row, 1968: 15 – 18.

Шилинг 2010: Shilling, H. *Compound and Phrasal Stress Acquisition: When a Greenhouse Becomes Different to a Green House*. //Birmingham: University of Birmingham, 2010. 1 – 26.

Шу 2015: Schuh, R. Semantic Relations and Stress in English Compounds. // *Linguistics Sample Paper 105*, 2015, 1 – 10.